

AANBIDDING VAN DE HEER

Deva Pūjā

Hoofdstuk uit Vāsiṣṭha's Yoga van Swami Venkatesananda

Vertaling: Caroline Soesbergen, april 2014

[VI.1,35]

Nadat hij zo enige tijd in zichzelf was gekeerd, opende de Heer zijn ogen en vervolgde: O wijze, stop met de gewoonte om de objecten met uw geest te begrijpen. De kenners van het Zelf hebben gezien wat waard is gezien te worden. Wat is er nog meer te zien of niet te zien? Neem het Zelf waar. Wees als een zwaard dat datgene wat beschouwd wordt als vrede slijt van datgene wat beschouwd wordt als rusteloosheid. Hoewel, richt uw aandacht nu toch enigszins naar buiten en luister naar wat ik u ga zeggen. Van alleen maar stil zijn worden we ook niet wijzer!

Dit lichaam is levend en actief door de levenskracht of prāna. Zonder die levenskracht is het lichaam inert. De energie die het lichaam doet bewegen is prāna. De intelligentie die d.m.v. dit alles ervaart is bewustzijn. Dit bewustzijn is vormloos en zelfs zuiverder dan de blauwe lucht. Wanneer de relatie tussen de levenskracht en het lichaam afneemt, wordt slechts de levenskracht gescheiden van het lichaam. Bewustzijn, hetgeen zuiverder dan ruimte is, verdwijnt niet.

Een schone spiegel reflecteert wat er voor staat, maar de reflectie is niet te zien wanneer de spiegel bedekt is met vuil. Hetzelfde geldt voor het volgende: alhoewel het lichaam gezien wordt, reflecteert de intelligentie de objecten niet als de prāna het lichaam heeft verlaten.

Alhoewel het bewustzijn oneindig en alomtegenwoordig is, is het in staat om zich gewaar te worden van de bewegingen van de geest en van het lichaam. Wanneer deze onzuiverheid van voortdurend oprijzende gedachten verwijderd is, schijnt het bewustzijn zelf als het opperste wezen. Het is de schepper Brahmā, het is Viṣṇu, Śiva, Indra, de zon, de maan en de opperste Heer.

Sommige van deze godheden, zoals Brahmā, Viṣṇu, en Śiva worden niet bedrogen door de kosmische illusie. Zij zijn werkelijk deel van het oneindige bewustzijn en delen de ware natuur van het bewustzijn: zoals roodgloeiend ijzer de natuur van het vuur in zich draagt. Niets van dit alles is echter werkelijk gecreëerd door het oneindige bewustzijn en niets van dit alles bestaat er los van. Het zijn slechts ideeën – sommige ideeën zijn meer

uitgekristalliseerd dan andere. Het is onmogelijk de omvang van deze ideeën, die in onwetendheid ontstaan zijn, te omschrijven.

Je zou kunnen zeggen dat het opperste wezen, het oneindige bewustzijn, de vader is van Brahmā, Viṣṇu, Śiva en van alle andere goden, maar alleen het oneindige bewustzijn is het waardig aanbeden en geëerd te worden.

Het heeft echter geen zin om het opperste wezen voor de eredienst uit te nodigen: geen enkele mantra is wat dat betreft zinvol, omdat het oneindige bewustzijn onmiddellijk is, dichterbij kan niet, het is het eigen zelf, en daarom is het niet nodig om het uit te nodigen. Het is het alomtegenwoordige zelf van alles. Het jezelf gewaarzijn van dit oneindige bewustzijn (hetgeen geen inspanning vereist), is de enige juiste manier van aanbidding.

De Heer zei:

[VI.1,36]

Daarom zegt men dat Heer Rudra de zuivere spontane zelfervaring is hetgeen het ene bewustzijn is dat in alle substanties aanwezig is. Het is het zaad van alle zaad, het is de essentie van deze wereldverschijning, het is de belangrijkste van alle handelingen. Het is de oorzaak van alle oorzaken en het is de essentie van alle wezens. Het gaat echter ons begrip te boven omdat het in werkelijkheid niets veroorzaakt noch de grondslag is voor het Zijn. Het is het gewaar-zijn in alles dat waarnemingsvermogen heeft, het kent zichzelf als zijn eigen object, het is zijn eigen opperste object en het is zich gewaar van de oneindige diversiteit in zichzelf.

Het is bewustzijn in alle ervaringen maar het is zuiver en ongeconditioneerd. Het is absolute waarheid en daarom geen waarheid als idee. Het wordt niet begrensd door de definities van waarheid en onwaarheid. Het is in feite het ultieme doel van de opperste waarheid of van de oorspronkelijke werkelijkheid. Het is zuiver, absoluut bewustzijn, niets anders.

Het raakt echter toch gekleurd door het verlangen naar plezier, en wordt daardoor zelf degene die het plezier ervaart, de ervaring van het plezier én de onzuiverheid of kleuring die het heeft veroorzaakt. Alhoewel het als de lucht is, ongeconditioneerd en onverdeeld, wordt het snel begrensd en geconditioneerd. In dit oneindige bewustzijn zijn miljoenen luchtspiegelingen geweest die gekend werden als wereld-verschijning en er zullen er nog miljoenen komen. Er is echter niets dat onafhankelijk van het oneindige bewustzijn tot bestaan is gekomen: licht en hitte lijken uit vuur te komen maar ze zijn niet onafhankelijk van vuur.

Dit oneindige bewustzijn kan vergeleken worden met het ultieme subatomische deeltje dat in het eigen hart de grootste bergen verborgen houdt. Het omvat de

reikwijdte van ontelbare tijdvakken maar het laat geen enkel moment ontsnappen. Het is subtieler dan het puntje van een haar en tegelijkertijd doordringt het het gehele universum. Niemand heeft de grenzen er van gezien.

Het doet niets en toch heeft het het gehele universum gevormd en het houdt het gehele universum in stand. Geen enkele substantie verschilt er van en toch is het zelf geen substantie. Alhoewel het niet substantieel is doordringt het alle substanties.

De kosmos is zijn lichaam alhoewel het geen lichaam heeft. Het is het eeuwige “nu” en tegelijkertijd is het de volgende dag. Het gebeurt vaak dat schijnbaar betekenisloze geluiden een betekenis krijgen en, terwijl men met elkaar communiceert, ook als zodanig worden begrepen. Hetzelfde geldt voor het oneindige bewustzijn: het is en het is niet. Het is zelfs wat het niet is. Al deze uitspraken over wat is en wat niet is, zijn op logica gebaseerd en het oneindige bewustzijn gaat voorbij logica, voorbij waarheid.

De Heer vervolgde:

[VI.1,37]

Het is het oneindige bewustzijn dat het zaad laat ontkiemen m.b.v. aarde, water, tijd, etc. en voedsel laat worden. Het doet bloemen bloeien en laat de neus hun geur ruiken. Op dezelfde manier is het in staat de substanties in de wereld, en hun corresponderende zintuigen, te creëren en te onderhouden met de hulp van passende middelen die op hun beurt eveneens gecreëerd worden door datzelfde bewustzijn. De energie van dat bewustzijn is in staat dat gehele universum te creëren om het vervolgens weer tot helemaal niets terug te brengen door de gedachte te koesteren dat “dit er niet is”.

Deze ogenschijnlijke schepping is slechts een reflectie van bewustzijn in het zelf, dat in de loop van de tijd schijnbaar een belichaming heeft gekregen. De drie-eenheid (Brahmā, Viṣṇu, Śiva) is de manifestatie van die kosmische kracht (of van die energie) die bepaalt: zo en niet anders zal het zijn. Toch creëert bewustzijn zelf niets: het is als een lamp die een kamer verlicht waarin handelingen plaatsvinden.

Vāsiṣṭha vroeg:

Heer, wat zijn de energieën van deze Śiva (bewustzijn) en wat zijn hun krachten en hun activiteiten?

De Heer antwoordde:

Het opperste wezen is zonder vorm en toch kent het opperste wezen de volgende vijf de aspecten: wil, ruimte, tijd, orde (of noodlot) en de kosmische ongemantefesteerde natuur. Het kent ontelbare krachten c.q. energieën, c.q.

vermogens. De belangrijkste daarvan zijn kennis, stuwkracht, handeling en niet-handeling.

Deze allen zijn slechts puur bewustzijn; omdat ze de krachten van bewustzijn worden genoemd worden ze ten onrechte als iets anders dan bewustzijn beschouwd, maar in werkelijkheid zijn ze dat niet.

Deze gehele schepping is als een toneel waarop al deze mogelijkheden van bewustzijn dansen op de melodie van de tijd. De voornaamste van deze staat bekend als “orde” (de natuurlijke orde van dingen en gebeurtenissen). Het staat ook bekend als handeling, wens of wil om te handelen, tijd, etc. Het is deze kracht die voorschrijft dat ieder ding een zekere eigenschap moet hebben, van het grassprietje tot aan de schepper Brahmā. Deze natuurlijke orde is vrij van opwinding maar bestaat niet los van zijn begrenzingen: dat (de natuurlijke orde) is wat de dans danst – het drama dat bekend staat als de wereldverschijning.

[VI.1,38]

Het beschrijft verschillende stemmingen (compassie, woede, etc.) het doet verschillende seizoenen en tijdperken ontstaan en weer verdwijnen, het wordt vergezeld door hemelse muziek en door het gebrul van oceanen. Het toneel wordt verlicht door de zon, de maan en de sterren, de acteurs en actrices zijn de levende wezens in alle werelden - zo is de dans van de natuurlijke orde. De Heer die het oneindige bewustzijn is, is de stille, maar oplettende getuige van deze kosmische dans, Hij is niet verschillend van de dansers (de kosmische natuurlijke orde) en ook niet verschillend van de dans (de gebeurtenissen).

De Heer vervolgde:

Zo is de Heer die het waard is continu vereerd te worden door de heiligen. Hij wordt dan ook op verschillende manieren en in verschillende vormen door de heiligen vereerd, zoals Śiva, Viṣṇu, etc. Luister nu naar de manieren waarop hij vereerd zou moeten worden.

Ten eerste moet men het idee “ik ben het lichaam” loslaten. Alleen meditatie is ware verering, daarom moet men de Heer van deze drie werelden constant d.m.v. meditatie vereren. Hoe moet men de Heer beschouwen? Hij is zuivere intelligentie, hij straalt zoals honderdduizenden opkomende zonnen tezamen, hij is het licht dat alle lichten verlicht, hij is het innerlijke licht, de grenzenloze ruimte is zijn keel, het firmament is zijn voeten, de windrichtingen zijn zijn armen, de werelden zijn de wapens die hij in zijn handen draagt, het gehele universum is verborgen in zijn hart, de goden zijn de haren op zijn lichaam, de kosmische krachten zijn de energieën in zijn lichaam, tijd is zijn poortwachter

en hij heeft duizenden hoofden, ogen, oren en armen. Hij raakt alles aan, proeft alles, hoort alles, hij denkt door allen, alhoewel hij voorbij het denken is. Hij doet alles, altijd. Hij schenkt alles, als een offer, wat men maar denkt of wenst, hij verblijft in allen, hij is het alles, hij alleen is datgene wat door iedereen gezocht moet worden. Op deze manier moet men op de Heer contempleren.

De Heer moet niet met materiële zaken vereerd worden maar met het eigen bewustzijn. Niet door met lampen te zwaaien of door wierook te branden, niet met het offeren van bloemen en zelfs niet met het offeren van voedsel of met pasta van sandelhout. Hij wordt zonder de minste inspanning bereikt; alleen door zelfrealisatie wordt Hij aanbeden. Dit is de opperste meditatie, dit is de opperste verering: het continue en ononderbroken gewaarzijn van de innerlijke aanwezigheid, van het innerlijk licht van bewustzijn. Terwijl men doet wat men doet – zien, horen, voelen, ruiken, eten, bewegen, slapen, ademhalen of praten – moet men zich van zijn essentiële natuur, zijnde zuiver bewustzijn, bewust blijven. Zo bereikt men bevrijding.

Meditatie is het offer, meditatie is het water, geofferd aan de godheid om zijn handen en voeten mee te wassen. Zelfkennis, verkregen door meditatie, is de bloem die wordt geofferd. Dit alles is in wezen gericht op meditatie.

Het Zelf wordt uitsluitend en alleen gerealiseerd door meditatie. Wanneer men zelfs maar in staat is dertien seconden te mediteren, zelfs als men onwetend is, verkrijgt men de verdienste van het weggeven van een koe. Wanneer men gedurende honderd en één seconden mediteert staat de verdienste gelijk aan het uitvoeren van een heilige rite. Wanneer de duur van de meditatie twaalf minuten is, is de verdienste duizendvoudig. Wanneer de meditatie een dag duurt, verblijft men in het hoogste rijk. Dit is de opperste yoga, dit is de opperste handeling. Degene die deze vorm van dienstbaarheid in praktijk brengt wordt vereerd door de goden, de demonen en alle andere wezens. Dit alles is echter uiterlijke verering.

De Heer vervolgde:

[VI.1,39]

Ik zal je nu de interne verering van het zelf uitleggen, hetgeen de belangrijkste van alle middelen om te zuiveren is en waarmee alle duisternis compleet vernietigt wordt. Het is de onophoudelijke meditatie - of men nu loopt of staat, slaapt of wakker is, gedurende en door middel van alle handelingen die verricht worden. Men moet op deze opperste Heer contempleren, hij is gezeteld in het hart en brengt als het ware alle veranderingen in onszelf teweeg. Men moet de bodha-lingam vereren (het gemanifesteerde bewustzijn of het zelf-gewaarzijn) het slaapt en wordt wakker, beweegt of staat stil, raakt aan wat aangeraakt dient te worden en verlaat wat verlaten moet worden, geniet van plezier of neemt er

juist afstand van, houdt zich bezig met verschillende activiteiten, geeft waarde aan alle handelingen en verblijft als vrede in de vitale organen in het lichaam (*(deha- līngam in de tekst kan ook refereren aan de drie līngams die geassocieerd worden met de psychische centra)*). Deze innerlijke intelligentie zou vereerd moeten worden met wat ook maar ongezoekt op ons pad komt. Nadat men zich heeft ondergedompeld in zelfkennis en terwijl men stevig gevestigd blijft in de stroom van het leven met de daarbij behorende ervaringen, moet men deze innerlijke intelligentie vereren door middel van zelfrealisatie.

Men moet op de volgende wijze op de heer contempleren: Hij is het licht, verlicht door de kracht van de zon en de maan, hij is de intelligentie die voor eeuwig verborgen ligt in alle materiële substanties, hij is het naar buiten gerichte gewaarzijn dat via de lichamelijke wegen naar de uiterlijke wereld stroomt, hij is de prāna die in ons gezicht (neus) beweegt, hij transformeert zintuiglijke waarnemingen in betekenisvolle ervaringen, hij rijdt in het voertuig dat is samengesteld uit prāna en apāna, hij leeft in het geheim in de holte van het hart. Hij is de kenner van wat gekend kan worden en de doener van alle handelingen, degene die de ervaringen ervaart en die alle gedachten denkt. Hij is degene die alles door en door kent, die herkend wordt door wat is en wat niet is en die alle ervaringen verlicht.

Hij is zonder delen maar hij is het alles, hij zetelt in het lichaam maar hij is alomtegenwoordig, hij geniet en hij geniet niet, hij is de intelligentie in ieder ding. Hij is het denkende aspect van de geest.

Hij rijst op in het midden tussen prāna en apāna. Hij verblijft in het hart, in de keel, in het midden van het gehemelte, tussen de wenkbrauwen en op het puntje van de neus. Hij is de realiteit in alle zesendertig elementen (of metafysische categorieën). Hij transcendeert de interne staten, hij is degene die de interne geluiden produceert en hij brengt de vogel, die geest wordt genoemd, tot bestaan. Hij is de realiteit in wat als verbeelding en niet-verbeelding wordt beschreven. Hij verblijft in alle wezens zoals olie in het zaad zit besloten. Hij verblijft in de lotus van het hart en toch verblijft hij ook in het gehele lichaam. Hij schijnt als zuiver bewustzijn. Hij wordt onmiddellijk overal gezien want hij is de zuivere ervaring in alle ervaringen, die zichzelf schijnbaar polariseert door de objecten van dergelijke ervaringen op te roepen.

De Heer vervolgte: Men moet over de Heer contempleren als de intelligentie in het lichaam. De verschillende functies en mogelijkheden in het lichaam dienen die intelligentie zoals de geliefde de Heer dient. De geest is de boodschapper die de kennis van de drie werelden aan de Heer doorgeeft en aan hem presenteert. De twee fundamentele energieën, t.w. de energie van wijsheid en

de energie van handeling (jñāna śakti en kriyā śakti) zijn als de geliefden van de koning. Verschillende aspecten van kennis zijn zijn versieringen. De organen van handeling zijn de poorten waardoor de Heer de buitenwereld binnenkomt:”Ik ben dat oneindige Zelf dat ondeelbaar is; ik blijf vol en oneindig”, op deze wijze verblijft de intelligentie in het lichaam.

Degene die op deze manier contempleert is de gelijkmoedigheid zelf: aangestuurd door een onverstoorbare geest blijft zijn gedrag evenwichtig. Hij heeft de staat van natuurlijke goedheid en innerlijke zuiverheid bereikt en is prachtig in ieder aspect van zijn wezen. Hij vereert de Heer die de intelligentie is die zijn gehele lichaam doordringt.

Deze verering wordt onophoudelijk, dag en nacht, uitgevoerd met de objecten die zonder inspanning verkregen zijn en die aan de Heer worden geofferd met een geest die stevig gevestigd is in gelijkmoedigheid en met de juiste innerlijke houding. (want de Heer is bewustzijn en geeft alleen maar om de innerlijke houding).

De Heer moet vereerd worden met alles wat zonder inspanning verkregen wordt, men moet niet de minste inspanning leveren om te verkrijgen wat men niet bezit. De Heer moet vereerd worden d.m.v. alles waar het lichaam van geniet, via eten, drinken, samenzijn met de geliefde en vergelijkbare genietingen. De Heer moet vereerd worden met de ziektes waar men aan lijdt en met ieder soort verdriet of lijden dat men ondergaat. De Heer moet vereerd worden met alle activiteiten die men verricht, inclusief leven en sterven en met alles wat men droomt. De Heer moet vereerd worden met armoede en met voorspoed.

De Heer moet zelfs vereerd worden met gevechten en ruzies en ook met sport en andere vrije tijdsbestedingen en met de manifestaties van de emoties van aantrekking en afstoting. De Heer moet vereerd worden met de nobele kwaliteiten van een vroom hart – vol van vriendschap, compassie, vreugde en onpartijdigheid. De Heer moet vereerd worden met alle soorten van plezier die zonder er naar op zoek te zijn tot ons komen, of ze nu toegestaan of verboden worden door de geschriften e.d.

De Heer moet vereerd worden met alles wat als wenselijk en met alles wat als onwenselijk wordt beschouwd, met dat wat gepast is en met dat wat ongepast is. Voor deze verering moet men afstand doen van datgene wat men verliest en men moet accepteren en ontvangen wat zonder inspanning verkregen wordt.

De Heer vervolgde:

Men moet zich steeds wijden aan deze verering, gevestigd in opperste gelijkmoedigheid t.a.v. alle waarnemingen, of die nu aangenaam zijn of niet. Men moet alles als gunstig beschouwen (of men moet alles als een mix van goed en kwaad beschouwen). Realiserend dat alles het ene Zelf is, moet men het Zelf op deze manier eren. Men moet met onpartijdige blik kijken naar dat wat plezierig en fantastisch mooi is en naar datgene wat onverdraaglijk onplezierig is. Zo moet men het Zelf aanbidden.

Men moet de onderscheidmakende ideeën van “dit ben ik” en “dit ben ik niet” opgeven en zich realiseren dat “dit alles werkelijk Brahman is”, het ene ondeelbare en oneindige bewustzijn. Op die manier moet men het Zelf aanbidden. Altijd, in alle vormen en hun veranderingen, moet men het Zelf aanbidden in en door middel van alles wat men verwerft. Men moet het Zelf aanbidden nadat men het onderscheid tussen wat wenselijk en wat onwenselijk is achter zich heeft gelaten of men blijft het onderscheid juist wel maken maar dan als middel tot verering van het Zelf.

Zonder wens en zonder verwerping mag men genieten van datgene wat ongezocht en op natuurlijke wijze verkregen wordt. Men moet niet opgewonden of depressief worden wanneer men geconfronteerd wordt met onbeduidende of juist belangrijke objecten net zo min als de lucht of de ruimte beïnvloed worden door de verschillende objecten die er in bestaan en erin groeien. Men moet het Zelf zonder psychologische verstoring aanbidden met elk object dat zuiver en alleen op grond van het toeval van tijd, plaats en gebeurtenis verkregen wordt, of ze nu in het algemeen als goed of als niet goed bekend staan.

In de uitoefening van het eren van het Zelf is ieder middel dat genoemd wordt, als zijnde noodzakelijk voor de verering, van dezelfde natuur als alle andere alhoewel de uitingen die gebruikt worden verschillen. Gelijkmoedigheid is de zoetheid zelf en deze zoetheid gaat voorbij aan de zintuigen en aan de geest. Wat ook maar aangeraakt wordt door die gelijkmoedigheid wordt onmiddellijk zoet, wat daar ook maar de beschrijving of de definitie van mag zijn.

Alleen datgene wordt als verering beschouwd, wat uitgevoerd wordt wanneer men net zo onverstoorbaar is als de ruimte, wanneer de geest geheel stil is geworden zonder de geringste beweging van gedachte, wanneer er zonder inspanning geen enkele verstoring is.

Gevestigd in deze staat van gelijkmoedigheid zal de wijze mens een oneindige expansie in zichzelf ervaren terwijl hij zijn natuurlijke handelingen zonder wens of afkeer verricht. Zo is de natuur van degene die deze intelligentie aanbidt. Misvatting, onwetendheid en egogevoel rijzen zelfs niet op in zijn

droom. Verblijf in deze staat, o heilige, en ervaar alles zoals een kind. Aanbid de Heer van dit lichaam (de intelligentie die het lichaam doordringt) met alles wat je door tijd, omstandigheden en plaats is gegeven en rust in de opperste vrede, vrij van wensen.

De Heer vervolgde:

[VI.1,40]

Wat je ook doet en wanneer je ook handelt (of wanneer je er van afziet het te doen) – dit alles is aanbedding van de Heer die zuiver bewustzijn is.

Door dit alles te beschouwen als de aanbedding van het Zelf, d.w.z. van de Heer, is hij verheugd. Voorkeur en afkeer, aantrekking en afstoting bestaan niet als zodanig in de ware natuur van het Zelf. Het zijn louter woorden. Zelfs concepten, uitgedrukt in woorden zoals “zelfbeschikking”, “armoede”, “plezier”, “pijn”, “eigendom” en “anderen” zijn in werkelijkheid aanbedding van het Zelf want de toekijkende intelligentie is het Zelf. Weet hebben van het kosmische wezen is de zuivere verering van het kosmische wezen.

Het is slechts het Zelf of het kosmische bewustzijn dat wordt aangeduid met uitdrukkingen zoals “deze wereld”. O, wat een onverklaarbaar wonder is het toch dat het Zelf, dat zuiver bewustzijn of intelligentie is, zijn eigen natuur als het ware lijkt te vergeten en zichzelf gaat beschouwen als de jiva (het individu). Sterker nog, in dat kosmische wezen, dat de werkelijkheid in alles is, bestaat zelfs geen verschil tussen de aanbidder, het aanbidden en datgene wat wordt aanbeden. Het is onmogelijk het onverdeelde kosmische wezen, die het gehele universum onderhoudt, te beschrijven: het is onmogelijk een ander hierover te onderwijzen. Daar komt nog bij dat we vinden dat zij, die God beschouwen als begrensd door tijd en ruimte, onwaardig zijn om door ons onderwezen te worden. Dus laat al zulke beperkende concepten los, laat zelfs het onderscheid tussen de aanbidder en de aanbedene (de Heer) los en aanbid het Zelf met het Zelf. Wees in vrede, zuiver, vrij van wensen. Weet dat al je ervaringen en uitdrukkingen de aanbedding van het Zelf zijn.

(In antwoord op Vāsiṣṭha verzoek om een uitgebreidere uitleg te krijgen over Śiva, Brahman, Zelf; waarom ze zo genoemd worden en hoe deze verschillen ontstonden, vervolgde de Heer:)

De werkelijkheid is zonder begin en zonder einde en wordt ook nergens in gereflecteerd. Dat is de realiteit.

Omdat het echter niet mogelijk is het via de geest en de zintuigen te ervaren, wordt het zelfs wel als niet bestaand beschouwd.

(In antwoord op Vāsiṣṭha vraag : “Als het voorbij de geest is, hoe kan het dan gerealiseerd worden?” antwoordde de heer:)

In het geval van de zoeker die graag bevrijd wil worden van onwetendheid en die daarvoor toegerust is met satvische onwetendheid (subtiele onwetendheid) zal met deze satvische onwetendheid en met behulp van de bekende geschriften, de onwetendheid verwijderen. Een wasman verwijdert op dezelfde manier vuil m.b.v. een ander soort vuil (zeep). Door de op elkaar inwerkende processen wordt de onwetendheid verwijderd, het Zelf realiseert het Zelf en het Zelf ziet het Zelf vanwege zijn zelf – stralende natuur.

De Heer vervolgde:

[VI.1,41]

Wanneer een kind met houtskool speelt worden zijn handen zwart. Wanneer hij zijn handen wast maar vervolgens direct weer met het houtskool speelt, krijgt het opnieuw zwarte handen. Wanneer hij echter na het wassen het houtskool niet meer aanraakt, blijven zijn handen schoon. Op dezelfde manier geldt dat de duisternis van onwetendheid verdwijnt wanneer men de ware natuur van het Zelf onderzoekt en tegelijkertijd verre blijft van handelingen die onwetendheid of avidyā veroorzaken. Het is echter alleen het Zelf dat zich gewaar wordt van het Zelf. Beschouw deze diversiteit niet als het Zelf.

Koester niet het gevoel dat zelfkennis het resultaat is van de lering van een leraar. De guru of de leraar beschikt over geest en zintuigen. Het Zelf, of Brahman is voorbij de geest en de zintuigen. Datgene wat alleen bereikt kan worden nadat het andere verdwenen is, wordt niet bereikt met behulp van het andere zolang het nog steeds bestaat. Echter, hoewel de instructies van de leraar en soortgelijke zaken niet werkelijk de middelen tot het bereiken van zelfkennis zijn, worden ze gewoonlijk wel als de middelen daartoe gezien.

Het Zelf wordt niet ontsluitend door de geschriften en ook niet door de instructies van de leraar en het Zelf wordt ook niet ontsluitend zonder de instructies van de leraar en zonder de geschriften. Zelfkennis wordt alleen bereikt wanneer dit alles, de kennis uit de geschriften, de instructies van de leraar en de juiste houding van de leerling, samenkomt.

Dat wat IS, nadat alle zintuigen gestopt zijn met functioneren en alle noties van plezier en pijn verdwenen zijn, is het Zelf of Śiva, hetgeen ook aangeduid wordt met uitdrukkingen zoals “dat”, “waarheid” of “werkelijkheid”. Echter, dat wat IS wanneer al het bovenstaande verdwijnt, bestaat ook wanneer al het bovenstaande wel aanwezig is, net zoals bij de grenzeloze ruimte het geval is. De verlossers van het universum (zijnde Brahmā, Indra, Rudra en anderen) hebben vanuit compassie met de onwetende, misleidde mensen geschriften samengesteld, zoals de Veda’s en de Purāna’s (de legenden) in een poging om hen spiritueel wakker te schudden en in hen een dorst naar vrijheid te wekken.

In deze geschriften hebben ze woorden zoals “bewustzijn”, “Brahman”, “Siva”, “Zelf”, “Heer”, “Opperste Zelf” etc. gebruikt.

Deze woorden lijken een diversiteit in te houden, maar in waarheid is er geen diversiteit. De waarheid aangeduid met woorden zoals “Brahman” etc., is uitsluitend zuiver bewustzijn. In vergelijking daarmee is zelfs de oneindige ruimte zo grof en substantieel als een grote berg. Dat zuivere bewustzijn lijkt het kenbare object te zijn en doet het concept van intelligentie of bewustzijn opkomen, echter, omdat het het innerlijke Zelf is kan het geen object van kennis zijn. Als gevolg van een vluchtige beweging van de geest rijst in dit zuivere bewustzijn het ego gevoel (“ik weet”) op.

De Heer vervolgde:

Dit ego gevoel doet vervolgens ideeën van tijd en ruimte opkomen. Begiftigd met de energie van de levensadem, wordt het vervolgens jīva of het individu. Vanaf dat moment volgt het individu de bevelen van de gedachten op en verkeert het in diepe onwetendheid. Op deze manier is de geest ontstaan in combinatie met het ego gevoel en de verschillende vormen van psychologische energieën. Dit alles tezamen staat bekend als het ātivāhika lichaam, het subtiële lichaam dat zich van het ene naar het andere niveau verplaatst.

Vervolgens werden de substanties (de objecten van de wereld), die met de subtiële energieën van het ātivāhika lichaam corresponderen, ontworpen en op deze manier werden de verschillende zintuigen (gehoor, tastzin, gezichtsvermogen, smaakzin en reukzin), hun corresponderende objecten en hun bijbehorende ervaringen geschapen. Dit alles samen staat bekend als de puryaṣṭaka en in hun subtiële staat worden ze ook het ātivāhika lichaam genoemd.

Op deze wijze werden al deze substanties gecreëerd maar in werkelijkheid werd er niets gecreëerd. Het waren slechts schijnbare veranderingen in het ene oneindige bewustzijn. Net zoals droombeelden binnen onszelf bestaan, zo zijn al deze substanties niet verschillend van het oneindige bewustzijn. Net zoals wanneer men over dingen droomt en deze echt waarneembare objecten lijken te worden, zo lijken al die substanties ook objectieve werkelijkheid te zijn.

Wanneer men de waarheid omtrent hen beseft, schitteren al deze substanties als de Heer. Maar zelfs dat is niet waar, omdat dat alles in werkelijkheid nooit materiële substanties of objecten zijn geworden.

Op basis van onze eigen gedachten dat het substanties zijn die worden ervaren, lijken ze een echte substantie te zijn. Dus door substanties op te roepen, ziet het Bewustzijn substanties.

Geconditioneerd door zulke ideeën, lijkt het te lijden. Conditionering is ellende. Conditionering is gebaseerd op gedachten en ideeën (of op sensuele en psychologische ervaringen). De waarheid is echter voorbij zulke ervaringen en de wereld is een illusie, vergelijkbaar met een luchtspiegeling. Als dat dan zo is, wat is dan psychologische conditionering, wie conditioneert wat en wie wordt geconditioneerd door de conditionering?

[VI.1,42]

Wie drinkt er het water van de luchtspiegeling? Wanneer dit alles dus verworpen moet worden blijft alleen dat wat waar is over. Daarin bestaat geen conditionering, daarin bestaat niets dat geconditioneerd is. Het kan als het zijnde of het niet-zijnde worden aangemerkt maar er is alleen maar Zijn. Mentale conditionering staat gelijk aan een denkbeeldig niet-zijn, vergelijkbaar met een spook; wanneer het is verdreven, verdwijnt ook de illusie dat het bestaat. Degene die het egogevoel en de luchtspiegeling (de schepping) als echt bestaand ziet, is niet rijp voor deze instructie. Leraren instrueren alleen wijze mensen, niet de onwetenden. Deze laatsten hebben vertrouwen in de wereldverschijning en richten daar hun hoop op. Je kunt hen vergelijken met de onnozele man die zijn dochter uithuwelijkt aan een man die hij alleen in zijn droom heeft gezien.

De Heer vervolgde:

Net zoals de dromer allerlei objecten waarneemt die alleen in zijn geest bestaan, zo denkt de jīva dat zijn externe lichaam uit al deze elementen is samengesteld. Dit is ook op dit moment waar; het kosmische bewustzijn of het kosmische wezen ziet binnen in zichzelf het universum met al haar diversiteit, net zoals de dromer de diversiteit in zichzelf waarneemt.

De jīva denkt over zichzelf als Brahmā, Viṣṇu, etc., maar dat is niets anders dan een gedachtespinsel. Maar dit gedachtespinsel creëert en ziet andere gedachtespinsels en ervaart deze. De enige realiteit in al deze waarnemingen is het primaire idee, te weten het egogevoel, dat ogenblikkelijk oprijst zodra bewustzijn in zichzelf een object bedenkt en dan denkt dat hij het (overduidelijk als zijn object) ziet. Dat ene ogenblik is het complete tijdperk, respectievelijk alle veelvouden en/of gedeeltes van tijdperken. In ieder atoom van bestaan wordt dit drama van bedekken en ontdekken steeds weer opnieuw opgevoerd maar het is niets anders dan een gedachtespinsel van het kosmisch bewustzijn. Er wordt echter niets geschapen door of in het kosmisch bewustzijn, want dat blijft ongewijzigd en onveranderd.

De berg die in een droom wordt gezien, lijkt alleen in tijd en ruimte te bestaan. Het neemt echter geen ruimte in beslag noch kost het tijd om te verschijnen of

te verdwijnen. Met de wereld is het net zo. Op welke manier de almachtige god ook maar tot bestaan komt, op precies dezelfde wijze komt een worm tot bestaan, in minder dan een fractie van een seconde. Vanaf Heer Rudra tot aan een grassprietje; alles in het universum is op dezelfde wijze tot bestaan gekomen, of het nu micro-organismen of gigantische wezens betreft. Wanneer men op deze manier de aard van deze saṃsāra (wereldverschijning) onderzoekt, verdwijnt de waarneming van diversiteit gelijktijdig met het dagen van zelfkennis c.q. godrealisatie.

Als men toestaat dat de ware natuur van het oneindige bewustzijn zelfs maar gedurende een fractie van een seconde wordt vergeten, dan verschijnt deze hele onfortuinlijke illusoire schepping.

Wanneer de wijzen het woord Brahman gebruiken, verwijzen ze naar die staat waarin men voor altijd stevig gevestigd is in het oneindige bewustzijn. Wanneer dit verstoord wordt denkt men dat de wereld echt is en dat veroorzaakt een eindeloze reeks aan diversiteit – goden, demonen, mensen, planten en wormen. Wanneer de staat van kosmisch bewustzijn echter niet verstoord wordt, realiseert men zich dat de waarheid altijd en overal is.

Vāsiṣṭha zei:

O Rāma, toen de heer Śiva uitgesproken was, heb ik hem geëerd en vervolgens gaf hij mij zijn zegen en vertrok met zijn gemalin, Parvati. Omdat ik zijn lessen ter harte nam, stopte ik met mijn gebruikelijke manier van aanbidden en begon het niet-duale, alomtegenwoordige Zelf te aanbidden.

Vāsiṣṭha vervolgde:

[VI.1,43]

O Rāma, door de onwerkelijke invloed van de onwerkelijkheid, ziet de onwerkelijke jīva de onwerkelijke wereld. Wat kan in dit verband nu als werkelijk en wat als onwerkelijk worden beschouwd? Een denkbeeldig object wordt denkbeeldig door iemand beschreven en men begrijpt het in zijn eigen verbeelding en verbeeldt zich dat hij het begrijpt. Net zoals vloeibaarheid in vloeistoffen bestaat, beweging in wind en leegheid in ruimte, zo bestaat alomtegenwoordigheid in het Zelf.

Vanaf het moment dat de Heer mij instrueerde aanbid ik het Zelf. Ik ben dankzij deze wijze van aanbidding vrij van verdriet ook al ben ik met allerlei activiteiten bezig. Ik aanbid het Zelf, dat onverdeeld is alhoewel het verdeeld lijkt te zijn, met het bloemenoffer van wat ook maar op natuurlijke wijze tot me komt en met alle handelingen die natuurlijk voor mij zijn.

Het is gebruikelijk voor alle belichaamde wezens om relaties aan te gaan (om te bezitten en bezeten te worden), maar de yogi's zijn altijd waakzaam en deze waakzaamheid is de aanbidding van het Zelf.

Ik verblijf in dit afschuwelijke bos van saṃsāra (wereldverschijning) terwijl ik deze innerlijk houding aanneem; met een geest die helemaal vrij is van welke gehechtheid dan ook. Als jij dat ook op die manier doet, zal je niet lijden. Wanneer je groot verdriet (zoals het verlies van rijkdom en van relaties) overkomt, onderzoek dan wat werkelijk waar is, zoals hiervoor beschreven werd.

Je zult niet beïnvloed worden door plezier en verdriet. Je weet nu hoe dit alles tot bestaan komt en hoe alles weer verdwijnt en je kent ook het lot van degenen die daardoor misleid worden, degenen die niet onderzochten wat de ware natuur is van alles wat is. Ze behoren je niet toe, jij behoort hen niet toe. Dat lijkt maar zo door de onwerkelijke aard van de wereld. Heb geen verdriet.

Geliefde Rāma, je bent zuiver bewustzijn, dat niet beïnvloed wordt door de denkbeeldige waarneming van de diversiteit van de schepping.

Wanneer je dit weet, hoe kunnen dan ideeën van wat wenselijk of onwenselijk is in je oprijzen? Realiseer je dat, O Rāma en blijf gevestigd in de turīya (transcendentale) staat van bewustzijn.

Rāma zei:

Heer, ik ben vrij van het vuil van dualiteit. Ik heb gerealiseerd dat alles werkelijk Brahman is. Mijn intelligentie is gezuiverd, bevrijd van twijfels en wensen en zelfs van vragen. Ik verlang niet naar de hemel, noch heb ik angst voor de hel. Ik blijf gevestigd in het Zelf. Bij uw gratie, O Heer, ben ik de oceaan van saṃsāra (wereldverschijning) overgestoken. Ik heb de volheid van directe zelfkennis gerealiseerd.

Vāsiṣṭha vervolgde:

[VI.1,44]

De handeling die je louter uitvoert met de organen van actie terwijl je geest onthecht blijft, wordt niet als handeling beschouwd. Het genot dat verkregen wordt door sensuele ervaring is vluchtig. Een herhaling van die ervaring verschaft niet nogmaals dezelfde mate van genot. Je moet toch wel een dwaas zijn om naar tijdelijk plezier te blijven verlangen? Bovendien: een object geeft alleen plezier wanneer het object gewenst wordt. Dus het plezier hoort bij de wens: geef daarom wensen en verlangens op.

Wanneer je in de loop van de tijd de ervaring van het Zelf bereikt, berg het dan niet als herinnering of als ego-gevoel op in de geest om het vervolgens als wens

te laten herleven. Want als je de bergtop van zelfkennis bereikt hebt is het niet wijs om opnieuw in de afgrond van het ego gevoel te vallen. Laat hoop ophouden te bestaan en laat gedachten verdwijnen, laat de geest de staat van niet-geest bereiken terwijl je onthecht leeft. Je bent alleen gebonden wanneer je onwetend bent. Je zult niet gebonden zijn als je zelfkennis hebt. Span je tot het uiterste in om waakzaam in zelfkennis te verblijven.

Wanneer je niet gericht bent op zintuiglijke genoegens en toch ervaart wat ongezocht tot je komt, verkeer je in een zuivere en gelijkmoedige staat, vrij van latente neigingen of herinneringen. In deze staat, die vergelijkbaar is met de lucht, zul je zelfs niet door duizend afleidingen bezoedeld worden. Wanneer de kenner, het gekende en de kennis één worden in het ene Zelf, zal degene die het in zuivere staat ervaart er niet nogmaals een verdeling in maken.

Met de geringste beweging in de geest (een gedachteflits) verschijnt en verdwijnt saṃsāra (de wereldverschijning) weer. Zorg dat de geest onbewegelijk is, vrij van de beweging van gedachten, door de beheersing van prāṇa en van de latente neigingen (vāsanā). Door de geringste beweging van prāṇa rijst de saṃsāra op en verdwijnt de saṃsāra weer. Maak de prāṇa vrij van die beweging door voortdurende oefening. Door het opkomen en verdwijnen van verdwazing (onwetendheid) ontstaat en verdwijnt handeling die het zelf bindt: bedwing het d.m.v. zelfdiscipline, door de instructies van de leraar en door de geschriften.

Deze wereld-illusie is ontstaan door de beweging van gedachten in de geest; wanneer de beweging verdwijnt zal de illusie ook verdwijnen en tegelijkertijd zal de geest niet-geest worden.

Dit kan ook bereikt worden door de beheersing van prāṇa. Dat is de opperste staat. De gelukzaligheid die ervaren wordt in een staat van niet-geest, die gelukzaligheid die zonder oorzaak is, wordt zelfs niet in de hoogste hemel gevonden. Die gelukzaligheid kan niet verwoord worden en zou zelfs geen geluk genoemd moeten worden.

De geest van de kenner van de waarheid is niet-geest: het is zuiver sattva. Na een tijd lang geleefd te hebben met zo'n niet-geest, rijst de staat op die bekend staat als turīya-aṭīta (de staat voorbij het transcendentale, de turīya-staat).

* * *